

Sosiaali- ja terveysministeriö

STM037:00/2017, STM/1605/2017

Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi erikoissairaanhoidon työnjaosta ja eräiden tehtävien keskittämisestä. Lausunnoilla oleva luonnos valtioneuvoston asetukseksi on virkamiesesitys.

Valtiovarainministeriö lausuu seuraavaa.

Yleistä

Asetusluonnos liittyy keskeisesti hallitusohjelman yhteydessä sovittuun erikoissairaanhoidon keskittämistä koskevaan tavoitteeseen, jolla pyritään saavuttamaan merkittäviä julkisen talouden säästöjä. Toisaalta asetuseruonnos on valmisteltu siten, että se osaltaan tukisi sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta ja maakuntauudistusta vuoden 2019 alusta lukien. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan asetuseruonnos on pääsisällöltään kannatettava ja se tulisi saattaa voimaan mahdollisimman nopeasti. Valtiovarainministeriö esittää kuitenkin jatkovalmistelua varten eräitä näkökohtia asetuseruonnoksen yksittäisiin säädöksiin, jotka vaikuttavat erityisesti taloudellisten vaikutusten arviointiin ja asetuksen täytäntöönpanon riittävään seurantaan ja valvontaan. Lisäksi valtiovarainministeriö toteaa, että asetuseruonnos on tuotava ennen sen antamista käsiteltäväksi kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukuntaan.

Taloudellisten vaikutusten arviointi

Asetuseruonnoksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu lausuntopyynnön yhteydessä toimitetun muistion luvussa 3. Muistiossa on käsitelty aluksi jo aiemmin vahvistetun terveydenhuoltolain muutoksen yhteydessä tehtyjä arvioita kuntien kustannusten vähenemiseksi vuosina 2016 – 2020. Tässä yhteydessä todetaan, että yhteenvetona säästövaikutus nykyisin kuntien järjestämisvastuulla olevien palvelujen osalta olisi 350 milj. euroa vuonna 2020. Tämän jälkeen muistiossa käsitellään eräiden yksittäisten erikoissairaanhoidon toimenpiteiden kustannuskehitykseen ja siihen vaikuttamiseen liittyviä näkökohtia. Muistiota tulisi kuitenkin jatkovalmistelun yhteydessä tarkentaa siten, että siinä arvioitaisiin tarkemmin juuri asetuseruonnokseen ja sen täytäntöönpanoon liittyviä taloudellisia vaikutuksia.

Annettavalla asetuseruonnoksella olisi tarkoitus säätää tarkemmin sekä valtakunnallisesti että alueellisesti keskitettävästä erikoissairaanhoidosta. Erikoissairaanhoidon kustannusten hallinnan kannalta erityisen tärkeänä säännöksenä voidaan pitää asetuseruonnoksen 7 §:ää muusta keskitettävästä erikoissairaanhoidosta.

hoidosta. Tässä säännöksessä tarkoitettujen toimenpiteiden kuten tekoniivel-leikkausten lukumäärät olisivat suuria ja taloudelliset vaikutukset sitä kautta merkittäviä. Asetuksen voimaantulosäännöksen perusteella 7 §:n esitetään kuitenkin tulevan voimaan vasta 1.7.2018 lukien. Tämä asettaa jossain määrin kyseenalaiseksi sen, voidaanko aiemmin vuoteen 2018 kohdistetut säästöta-voitteet pitää edelleen voimassa. Tältä osin taloudellisia vaikutuksia 2018 koskevat arviot tulisi kokonaisuutena päivittää ajan tasalle valtion vuoden 2018 ta-lousarvioesityksen valmistelun yhteydessä.

Muu keskitettävä erikoissairaanhoidon on tarkoitus koota asetusluonnoksen 7 §:n mukaan ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä ylläpitäviin sairaaloihin. Näiden sairaaloiden lopullinen lukumäärä olisi ilmeisesti tämänhetkisten arvioiden perusteella noin 25 kappa-letta. Sairaaloiden lukumäärään vaikuttaisi mm. terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan ne sairaanhoitopiirit, joissa on yliopistollinen sairaala, voivat väestön palvelutarpeen niin edellyttäessä perustaa use-
 amman kuin yhden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystysyksikön sairaaloidensa yhteyteen. Sosiaali- ja terveysministeriön tulisi erikoissairaanhoidon keskittämisen jatkovalmistelun sekä myöhemmin sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä kiinnittää huomiota erityisesti siihen, ettei näitä sai-raaloita perustettaisi liikaa suhteessa todellisiin palvelutarpeisiin.

Asetusluonnos muodostaisi yhden tärkeän osan erikoissairaanhoidon keskit-tämiseen tähtäävässä toimenpidekokonaisuudessa, jolla pyritään osaltaan myös julkisen talouden tehostamiseen. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös muita merkittäviä toimenpide-esityksiä. STM:n aiemmin toimittaman aineiston perusteella on tarkoitus antaa erillinen valtioneuvoston asetus päivystyksen to-teuttamisen edellytyksistä sekä erillinen STM:n asetus ensihoitopalvelun toi-minnasta. Lisäksi sosiaalipäivystyksestä ja vaativien sosiaalipalvelujen työnja-osta säädettäisiin tarvittaessa erillisellä valtioneuvoston asetuksella. Jatkoval-mistelussa tulisi arvioida tarkemmin myös näiden asetusten merkitystä kus-tannussäästöjen aikaansaamiseksi. Erikoissairaanhoidon keskittämisessä myös muilla kuin välittömästi annettavasta asetuksesta seuraavilla toimenpi-teillä (esim. tehokkaat hoitokäytännöt) on suuri merkitys. Näiden muiden toi-menpiteiden kehittämismahdollisuuksia ja vaikutusta kustannussäästöjen ai-kaansaamiseksi tulisi asetuksen jatkovalmistelun yhteydessä arvioida tar-
 kemmin.

Seuranta ja viranomaisvalvonta

Asetusluonnoksen 8 § seurannasta jää todelliselta merkitykseltään ja vaiku-tukseltaan epämääräiseksi ottaen huomioon sote-uudistus ja sen yhteydessä käyttöön otettavat ohjauskeinot. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida tarkemmin mahdollisuuksia puuttua esimerkiksi yhteistyöalueiden toiminnassa, maakun-takohtaisessa seurannassa ja neuvotteluissa sekä rahoituksen riittävyyden ar-vioinnissa sellaisiin tilanteisiin, joissa asetuksen toimeenpano ei ole riittävästi toteutunut.

Erikoissairaanhoidon valvonnan nykyiset säännökset sisältyvät pääosin eri-koissairaanhoidolakiin. Valvonta koskee sekä julkista että yksityistä terveydenhuoltoa. Lain 11 luvun perusteella sekä Valvira että aluehallintoviranomainen voivat antaa ensi vaiheessa määräyksen puutteiden korjaamisesta, jos sellai-nen havaitaan. Määräys voi perustua myös yleensä erikoissairaanhoidolain tai terveydenhuoltolain säännösten vastaiseen menettelyyn. Määräystä voidaan tehostaa uhkasakolla tai toiminnan keskeyttämistä koskevalla uhalla. Sekä Valvira että aluehallintoviranomainen voivat myös viime kädessä määrätä toi-minnan tai sen osan keskeytettäväksi tai kieltää tietyn laitteiston käytön.

Lakitasolla riittävät periaatteelliset säännökset ovat siis olemassa myös toiminnan keskeyttämistä koskevaan viranomaispäätökseen esimerkiksi sillä perusteella, että toiminta on yleensä terveydenhuoltolain tai sen perusteella annetun asetuksen vastaista. Eri asia kuitenkin on, millaiseksi päätöksentekolinja käytännössä muodostuu esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa erikoissairaanhoidon keskittämistä koskevia säännöksiä ei noudatettaisi. Jos näissä tilanteissa ei toisaalta aiheutuisi välitöntä vaaraa esimerkiksi potilasturvallisuudelle, on epävarmaa, puuttuisivatko valvontaviranomaiset tilanteeseen vai ei. Jatkovalmistelussa tulisi arvioida vielä tarkemmin asetuksen toimeenpanon seurannan ja valvonnan kokonaisuutta siten, että edellytykset tehokkaalle viranomaisvalvonnalle ovat käytännössä olemassa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö, ylijohdaja

Jani Pitkäniemi

Tiedoksi

VM/KAO
VM/BO

